

Kryteria oceniania. Zakres podstawowy. II klasa liceum ogólnokształcącego i technikum

Poniższy zestaw wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny uwzględnia planowane osiągnięcia ucznia w zakresie wiedzy i umiejętności zawarte w rozkładzie materiału i planie wynikowym zintegrowanym z serią *Ślady czasu*. Zestaw ten to jedynie propozycja. Nauczyciel może wykorzystać przedstawiony podział wymagań w swojej pracy dydaktycznej lub zmodyfikować go tak, by w pełni odpowiadał on specyfice klasy i indywidualnym możliwościom uczniów, z którymi pracuje.

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
		Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
W epoce humanistów i wielkich odkryć geograficznych					
Wielkie odkrycia geograficzne (rozd. 2)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1492, 1497–1499, 1519–1522 • postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę Hiszpanii i Portugalii w wielkich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Marca Pola, Henryka Żeglarza, Ameriga Vespucciego, Izabeli I Kastylijskiej, Ferdynanda II Aragońskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: karawela, astrolabium, busola, kompas, handel lewantyński 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1488 • postać: Bartolomeu Diaza • cztery wyprawy Krzysztofa Kolumba przez Atlantyk i jego osiągnięcia odkrywcze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: portolany, laska Jakuba 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niebezpieczeństwa, z którymi musieli się borykać żeglarze w czasie wypraw <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ upadku ostatniej twierdzy Maurów w Hiszpanii na decyzję królewskiej pary 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dalekosiężne skutki wielkich odkryć geograficznych dla Kościoła katolickiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego nowym ziemiom nadawano nazwy pochodzące od pary

	<p>odkryciach geograficznych</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ na wielkie odkrycia geograficzne opanowania przez Turków szlaków łączących Europę ze Wschodem 	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie karaweli dla żeglugi dalekomorskiej dlaczego nowo odkryty kontynent nazwano Ameryką <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, skąd średniowieczni Europejczycy czerpali wiedzę o nieznanach krainach scharakteryzować polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> wpływ wypraw dalekomorskich na pozycję miast Półwyspu Iberyjskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować wpływ czynnika demograficznego na udział państw iberyjskich w wielkich odkryciach geograficznych 	<p>o sponsorowaniu wyprawy Krzysztofa Kolumba</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować skutki wielkich odkryć geograficznych – polityczne, gospodarcze, poznawcze, naukowe, kulturowe scharakteryzować udoskonalenia, które w karaweli wprowadzili Portugalczycy 	<p>krajów, z których pochodzili odkrywcy</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić skutki odkryć geograficznych dla ludów nowo odkrytych lądów i dla Europejczyków
<p>Walka o Nowy Świat (rozd. 3)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1494, 1519, 1532 postacie: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konkwistador, faktoria, strefa wpływów, inflacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia traktatu w Tordesillas 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1497, 1500 postacie: Pedra Álvaresa Cabrała, Johna Cabota <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny sprowadzenia niewolników do Ameryki pojęcie: handel trójkątny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób powstały 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1534 postać: Jacques'a Cartiera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: encomienda przyczyny różnicy w organizacji kolonii hiszpańskich i portugalskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ odkrycia i opanowania nowych lądów przez Europejczyków na 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Montezumy II, Atahualpy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> negatywne skutki powstania imperiów kolonialnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI–XVIII w. wyjaśnić przyczyny procesu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> encyklkę papieża Pawła III przeciw pozbawianiu rdzennych mieszkańców Ameryki wolności i własności pierwszą angielską osadę w Ameryce Północnej pierwszą holenderską faktorię w Ameryce Północnej francuską kolonię w Ameryce Północnej

	<ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie trasy najważniejszych podróży odkrywców 	<p>pierwsze imperia kolonialne</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie strefy wpływów – hiszpańską i portugalską z 1494 r. 	<p>gospodarkę kapitalistyczną</p>	<p>wyniszczenia pierwotnych cywilizacji Ameryki</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnicę w polityce kolonialnej Hiszpanów i Holendrów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Jamestown, Quebec, Manhattan, Nowy Amsterdam ocenić politykę kolonizatorów wobec podbitej ludności
<p>Renesans (rozd. 4)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1509, 1543 czas zastosowania metalowej ruchomej czcionki w drukarstwie postacie: Johannesa Gutenberga, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika, Leonarda da Vinci, Michała Anioła oraz ich dzieła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: renesans (odrodzenie), humanizm znaczenie wynalazku Gutenberga 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1532 postacie: Rafaela Santi, Tycjana oraz ich dzieła charakterystyczne cechy sztuki renesansowej główne idee zawarte w dziele <i>Księżę</i> Niccolò Machiavellego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: heliocentryczna budowa wszechświata, układ geocentryczny, perspektywa, makiawelizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> główne idee zawarte w dziełach <i>Utopia</i> Tomasa Morusa oraz <i>Sześciu księgach o Rzeczypospolitej</i> Jeana Bodina postacie: Sandra Botticellego, Albrechta Dürera, Filippa Brunelleschiego, Dantego Alighieri, Francesca Petrarki oraz ich dzieła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: atyka, krużganki, portyk dłaczego <i>Człowiek witrawiański</i> Leonarda da Vinci stanowi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas powstania Globe Theatre w Anglii postacie: Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodszeo, Hieronima Boscha, Pietera Bruegla Starszego, Galileusza oraz ich dzieła i osiągnięcia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: człowiek renesansu na czym polegała przemiana w sposobie myślenia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Miguela Serveta, Paracelsusa oraz ich osiągnięcia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie bogatych rodów Medyceuszy i Sforzów dla szerzenia się idei renesansu rolę mecenatu artystycznego – Kościoła, dworu, rodów mieszczańskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować myśl polityczną epoki odrodzenia

	<ul style="list-style-type: none"> • doniosłość odkrycia Mikołaja Kopernika • znaczenie dzieła <i>Pochwała głupoty</i> Erazma z Rotterdamu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady dzieł sztuki renesansowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wpływ uczonych bizantyńskich, poszukujących we Włoszech schronienia po zdobyciu przez Turków Konstantynopola, na rozwój zainteresowań kulturą antyczną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić poglądy głównych myślicieli renesansu • wymienić dzieła głównych twórców epoki • wskazać różnicę między średniowieczną a renesansową wizją świata i człowieka 	<p>przykład realizacji głównych haseł humanizmu</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób w architekturze renesansowej realizowano hasło powrotu do antyku 	<p>Europejczyków w okresie renesansu</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego renesansowym twórcom przyświecała myśl rzymskiego komediopisarza: <i>Człowiekiem jestem i sądzę, że nic, co ludzkie, nie jest mi obce</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego w okresie renesansu doszło do rozwoju języków narodowych • podać przykłady pisarzy i poetów tworzących w językach narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać różnicę między włoską a niderlandzką sztuką renesansową
<p>Reformacja w Europie (rozd. 5)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1517 • postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina • przyczyny wystąpienia Marcina Lutra <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: odpust, celibat, reformacja, luteranizm, kalwinizm 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1534, 1536, 1555, 1572 • postacie: Henryka VIII, Henryka Burbona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Akt supremacji, predestynacja, hugenoci, Kościół luterński, Kościół 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1524–1526, 1598 • postacie: Thomasa Müntzera, Filipa Melanchtona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: edykt wormacki, wojna chłopska, banicja, edykt z Nantes 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1529 • postacie: Tomasza Morusa, Katarzyny Aragońskiej, Anny Boleyn <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z czego wynikał podział religijny Rzeszy • pojęcia: protestantyzm, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • metody i środki propagandy wykorzystywane przez protestantów i katolików do walki religijnej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorię o wpływie etyki protestanckiej na rozwój kapitalizmu

	<ul style="list-style-type: none"> dlaczego ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra doprowadziło do rozłamu w Kościele <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić zasady wyznania luterńskiego 	<p>anglikański, pokój w Augsburгу, <i>Augsburskie wyznanie wiary</i>, noc św. Bartłomieja</p> <ul style="list-style-type: none"> zasadę „czyja władza, tego religia” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności, w których doszło do rzezi hugenotów we Francji wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z papieżem omówić zasady wyznania kalwińskiego i anglikańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> dlaczego Marcin Luter nie udzielił poparcia walczącym chłopom <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny chłopskiej w Niemczech omówić przyczyny polityczne wojen religijnych we Francji omówić zasady edyktu z Nantes 	<p>konsystorz, sejm w Spirze</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny konfliktu Henryka VIII z Tomaszem Morusem porównać najważniejsze wyznania powstałe w okresie reformacji wskazać na mapie państwa, w których zwyciężyła reformacja 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić wpływ kryzysu w Kościele katolickim na szerzenie się haseł reformacji ocenić społeczne, polityczne i kulturowe skutki reformacji
<p>Reforma Kościoła katolickiego w XVI w. (rozd. 6)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1545–1563 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: herezja, sobór powszechny, reforma Kościoła katolickiego i kontrreformacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia soboru trydenckiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1534 postać: Ignacego Loyoli <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: <i>Katechizm rzymski</i>, seminarium duchowne, „żołnierze Chrystusa”, Towarzystwo Jezusowe (jezuici) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować działalność jezuitów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1542 postacie: Pawła III, Giordana Bruna, Piusa V <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Święte Oficjum, konwersja, inkwizycja dlaczego, mimo surowej reguły, zakon jezuitów cieszył się dużą popularnością, a jego działalność spotykała się w XVI w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1559 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: brewiarz rzymski, Wulgata, synod diecezjalny, synod prowincjonalny, księgi metrykalne, dysputa, <i>Indeks ksiąg zakazanych</i> dlaczego na indeksie znalazło się dzieło Mikołaja Kopernika 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Juliusza II, Leona X nowe zakony (poza jezuitami), które podjęły działalność w duchu odnowy Kościoła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pijarzy, kapucyni, karmelitanki, szarytki, wizytki, urszulanki, sobór laterański V

			<p>z powszechnym uznaniem</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnicę w znaczeniu terminów kontrreformacja i reforma Kościoła katolickiego 	<p><i>O obrotach sfer niebieskich</i></p> <ul style="list-style-type: none"> związek reformy Kościoła z narodzinami baroku <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić działania podjęte przez Kościół rzymskokatolicki w XVI w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ postanowień soboru trydenckiego na pogłębienie podziałów religijnych
<p>Rywalizacja o prymat w Europie Zachodniej w XVI w. (rozd. 7)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1526, 1588 postacie: Elżbiety I, Filipa II Habsburga, Mehmeda II Zdobywcy, Ludwika Jagiellończyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Armada, Liga Święta, bitwa pod Mohaczem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić państwa, które rywalizowały o prymat w Europie Zachodniej w XVI w. wymienić przyczyny konfliktu między Hiszpanią i Anglią 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1571, 1581 postacie: Karola V Habsburga, Ferdynanda I Habsburga, Wilhelma Orańskiego nazwy dynastii rywalizujących o prymat w Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Republika Zjednoczonych Prowincji sens powiedzenia, że w imperium Karola V „słońce nigdy nie zachodziło” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie terytoria, o które rywalizowały państwa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1525, 1579 postacie: Franciszka I Walezjusza, Marii Stuart przyczyny i konsekwencje bitwy pod Pawią <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: powstanie gezów, pacyfikacja gandawska, unia utrechcka przyczyny i skutki wojen włoskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny rywalizacji Marii Stuart i Elżbiety I Tudor scharakteryzować politykę Franciszka I Walezjusza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1559 postać: Francisa Drake’a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> konsekwencje wojen włoskich dla Francji, Habsburgów i państw włoskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie pokonania Wielkiej Armady przez Anglików dla planów imperialnych Anglii wymienić postanowienia pokoju w Cateau-Cambrésis 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ideę zawierania sojuszów zwanych Ligami Świętymi i ich różnorodne cele polityczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę Wenecji w zmaganiach z Turcją wskazać na mapie podział terytorium państwa węgierskiego na trzy części

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności śmierci Ludwika Jagiellończyka • wyjaśnić cele polityki Imperium Osmańskiego 	<p>w Europie Zachodniej w XVI w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny podziału dynastii Habsburgów na linie austriacką i hiszpańską • wyjaśnić polityczne, gospodarcze i religijne przyczyny rewolucji w Niderlandach • wymienić członków Ligi Świętej zawartej w 1571 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić politykę Hiszpanów wobec mieszkańców Niderlandów 		
Przemiany gospodarcze w Europie w XVI w. (rozd. 8)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1531 • wiek, w którym ukształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyźniana • miasto, w którym powstała pierwsza giełda <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: giełda, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, manufaktura, kapitalizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała różnica organizacji pracy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczbę ludności Europy na początku i pod koniec XVI w. • najbardziej zaludnione państwo Europy w XVI w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: system nakładczy, rewolucja cen • ograniczenia produkcji związane z działalnością cechów • wpływ zwiększenia produkcji rolnej na poprawę warunków bytowych Europejczyków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • największe miasta w Europie w XVI w. • trzy główne strefy morskiej wymiany handlowej w Europie • umowną granicę na Łabie dwóch stref rozwoju gospodarczego Europy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kompania handlowa, grodzenie, dualizm gospodarczy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać znaczenie odkryć geograficznych i wpływ koniunktury zbożowej na rozwój gospodarki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny migracji w XVI w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tulipanowa gorączka • wpływ rozwoju techniki na różne gałęzie wytwórczości <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi podać przykłady grup ludności, które migrowały w Europie i do Nowego Świata • wyjaśnić, na czym polegała różnica w rozwoju gospodarki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • największe domy bankowe w Europie – Fuggerów i Welserów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bańka spekulacyjna • znaczenie spółek dla rozwoju handlu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na stagnację życia gospodarczego w miastach Europy Środkowo-Wschodniej i pozycję mieszczan

	<p>w zakładzie rzemieślniczym i manufakturze</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać różnice w rozwoju gospodarki w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny zwiększania wymiaru pańszczyzny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić czynniki, które wpłynęły na wzrost demograficzny w Europie w XVI w. wyjaśnić zjawisko rewolucji cen i jego przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić wpływ popytu na wełnę i rozwoju włókiennictwa w Anglii na proces grodzenia 	<p>w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać proces urbanizacji w różnych częściach Europy w XVI w. 	
--	--	---	---	---	--

Polska złotego wieku

<p>Polska za panowania ostatnich Jagiellonów (rozd. 10)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1515, 1525, 1572 postacie: Władysława Jagiellończyka, Ludwika Jagiellończyka, Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta, Albrechta Hohenzollerna postanowienia traktatu wiedeńskiego okoliczności, w których doszło do hołdu pruskiego w 1525 r. <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1514, 1519–1521 postać: Wasyla III okoliczności, w których doszło do bitwy pod Orszą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować stosunki między Rzeczpospolitą a Prusami Zakonnymi, a następnie Prusami Książęcymi wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu wojny w 1519 r. wyjaśnić, jakie czynniki miały wpływ na przebieg ostatniej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1561, 1563–1570, 1568 lata panowania trzech ostatnich Jagiellonów na polskim tronie postać: Gottarda Kettlera cel utworzenia i zadania Komisji Morskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zakon inflancki, układ wileński, kaprowie, flota królewska, żegluga narewska, pierwsza wojna północna, Inflanty <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1531, 1533, 1570 postacie: Sulejmana I Wspaniałego, Jana Zápolyi przyczyny i skutki bitwy pod Obertynem postanowienia zawarte w Statutach Karnkowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Gospodarstwo Mołdawskie, Pokucie, tabor, pokój wieczysty <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Jana Kostki kupiecko-bankierski ród Loitzów powiązania rodzinne Jagiellonów z Hohenzollernami i Habsburgami <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: galeon dłaczego Albrecht Hohenzollern zdecydował się na przejście na luteranizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić rolę traktatu wiedeńskiego we wzajemnych stosunkach
---	--	--	--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: traktat krakowski, hołd pruski, traktat wiedeński, sekularyzacja, lenno, polityka dynastyczna, złoty wiek przyczyny zawarcia traktatu wiedeńskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny i konsekwencje podpisania traktatu krakowskiego 	<p>wojny z zakonem krzyżackim</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować stosunki Polski z Moskwą w pierwszej połowie XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego przeniesiono prawa dziedziczenia lenna w Prusach Książęcych na brandenburską linię Hohenzollernów omówić przyczyny, przebieg i skutki pierwszej wojny północnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny rywalizacji Rzeczypospolitej z Turcją o Mołdawię wyjaśnić wpływ stosunków Rzeczypospolitej z Habsburgami na kontakty z Turcją omówić przyczyny konfliktu Zygmunta Augusta z Gdańskiem scharakteryzować treść obrazu Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> 	<p>Jagiellonów i Habsburgów</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego plany budowy floty morskiej zakończyły się niepowodzeniem scharakteryzować różne opinie funkcjonujące w polskiej historiografii na temat skutków traktatu krakowskiego
<p>Kształtowanie się demokracji szlacheckiej (rozd. 11)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1454, 1468, 1505 postać: Jana Łaskiego, Aleksandra Jagiellończyka miejsce, gdzie odbył się pierwszy sejm walny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: demokracja szlachecka, konstytucja <i>Nihil novi</i>, przywileje szlacheckie, sejm walny, trzy stany 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1496, 1518 kompetencje izby poselskiej i senatu skład senatu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sejmiki ziemskie, sejmiki prowincjonalne, prawo ziemskie znaczenie statutów piotrkowskich dla ugruntowania dominującej pozycji szlachty w państwie znaczenie decyzji króla o zrzeczeniu się prawa do 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1562–1563 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ruch egzekucyjny, domena królewska, królewszczyzna, unia realna, rewindykacja, wojsko kwarciarne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować postulaty ruchu egzekucyjnego wyjaśnić, dlaczego nie zrealizowano wielu postulatów ruchu egzekucyjnego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1523 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: magnateria, lustracja, rokosz, elekcja <i>vivente rege</i>, elekcja <i>viritim</i>, sejmik przedsejmowy, sejmik relacyjny, sejmik elekcyjny, sejmik deputacki, instrukcje poselskie, uniwersały dlaczego Zygmunt August zdecydował się na przystąpienie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> rolę królowej Bony w dziele lustracji i rewindykacji królewskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny zwycięstwa politycznego średniej szlachty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić, czy słuszna jest teza, że demokracja szlachecka była jedną z przyczyn osłabienia autorytetu

	<p>sejmujące, senat, izba poselska</p> <ul style="list-style-type: none"> • daczego władcy wydawali przywileje dla szlachty • znaczenie przywileju cerekwicko-nieszawskiego dla polskiego parlamentaryzmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia przywileju cerekwicko-nieszawskiego • wyjaśnić wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na kształtowanie się demokracji szlacheckiej 	<p>rozstrzygnięcia sporów szlachty z jej poddanymi</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować wpływ rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej na polityczne dążenia szlachty • opisać rolę króla, senatu i izby poselskiej podczas obrad sejmu walnego • scharakteryzować rolę sejmików ziemskich 		<p>do ruchu egzekucyjnego</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić rodzaje sejmików ziemskich i scharakteryzować ich kompetencje • wyjaśnić, dlaczego sejmiki odbywały się w kościołach 	<p>władzy monarszej w Rzeczypospolitej</p>
<p>Odrodzenie w Polsce (rozdz. 12)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okres, w którym został zapoczątkowany renesans na ziemiach polskich – połowa XV w. • datę: 1543 • postacie: Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Mikołaja Kopernika, Bony Sforzy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1474, 1551 • postać: Andrzeja Frycza Modrzewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: cenzura, Kościół narodowy, Akademia Wileńska, Akademia Zamojska, kolegium w Braniewie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1501, 1519–1531 • postacie: Filippa Buonaccorsiego (Kallimacha), Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berrecciego, Stanisława Orzechowskiego <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1508 • postacie: Marcina Kromera, Marcina Bielskiego, Macieja z Miechowa, Jana Dantyszka, Andrzeja Krzyckiego, Biernata z Lublina, Mikołaja Sępa Szarzyńskiego, Bertranda Moranda 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wojciecha Oczki, Klemensa Janickiego, Stanisława Samostrzelnika <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: modlitewnik królowej Bony, Kodeks Baltazara Behema, miniatura, psalmy

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady budowli renesansowych w Polsce • podać przykłady utworów Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego oraz omówić ich tematykę • wyjaśnić doniosłość dzieła Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego dzieło Andrzeja Frycza Modrzewskiego <i>O poprawie Rzeczypospolitej</i> wydrukowano najpierw w wersji ocenzurowanej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować myśl polityczną i społeczną Andrzeja Frycza Modrzewskiego • opisać działanie polskiego szkolnictwa w XVI w. 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: arkady, kaplica Zygmuntowska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować myśl polityczną Stanisława Orzechowskiego • wyjaśnić różnicę w poglądach Stanisława Orzechowskiego i Andrzeja Frycza Modrzewskiego • wymienić elementy architektury renesansowej i wskazać je w budowlach, takich jak: ratusz w Poznaniu, pałac w Baranowie, Sukiennice w Krakowie, kaplica Zygmuntowska, dziedziniec na Wawelu 	<ul style="list-style-type: none"> • kontakty Jana Dantyszka z Erazmem z Rotterdamu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: epistolografia, polichromia, „Padwa północy” <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaprezentować dokonania twórców odrodzenia w dziedzinie literatury i sztuki oraz historiografii • omówić założenia urbanistyczne Zamościa • wskazać na mapie miejscowości, w których znajdowały się budowle renesansowe 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie mecenatu dla kultury renesansowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać styl gotycki z renesansowym • przedstawić związki europejskich przedstawicieli renesansu z Polską
<p>Reformacja i kontrreformacja na ziemiach polskich (rozd. 13)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1573, 1596 • sytuację wyznaniową w państwie polsko-litewskim przed reformacją • wyznania protestanckie w Polsce w XVI w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1562 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bracia polscy (unitarianie, arianie), pacyfizm, Akademia Rakowska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1570 • postać: Jana Łaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: husyci, anabaptyści, bracia czescy, zgoda sandomierska, Jednota Braterska 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1577 • postaci: Stanisława Hozjusza, Jakuba Wujka, Piotra Skargi • przyczyny niepowodzenia idei Kościoła narodowego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: menonici <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę kardynała Stanisława Hozjusza w szerzeniu hasła kontrreformacji

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: konfederacja warszawska, unia brzeska, tolerancja religijna, unicy, obrządek greckokatolicki • przyczyny uchwalenia aktu konfederacji warszawskiej • cele zawarcia unii brzeskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia konfederacji warszawskiej • omówić decyzje unii brzeskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego doszło do rozłamu w Kościele kalwińskim • przyczyny szerzenia się luteranizmu w miastach • przyczyny popularności kalwinizmu wśród szlachty polskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ideologię społeczną arian • scharakteryzować wyznania protestanckie występujące na ziemiach Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> • dlaczego do synodu sandomierskiego nie zostali dopuszczeni bracia polscy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego o Rzeczypospolitej zwykło się mówić, że była państwem bez stosów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie tłumaczenia Biblii Jakuba Wujka dla kultury polskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegał fenomen na skalę europejską aktu konfederacji warszawskiej • wskazać na mapie ziemie Rzeczypospolitej, na których hasła reformacji trafiły na podatny grunt 	
Rzeczpospolita Obojga Narodów (rozdz. 14)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • unie zawierane z Wielkim Księstwem Litewskim w XIV i XV w. oraz ich postanowienia • datę: 1569 • postać: Zygmunta Augusta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia realna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1501 • postać: Aleksandra Jagiellończyka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: inkorporacja • dlaczego postanowienia unii mielnickiej nigdy nie weszły w życie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1566 • postać: Barbary Radziwiłłówny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: statut litewski • dlaczego Zygmunt Stary i Bona nie popierali ślubu Zygmunta Augusta z Barbarą Radziwiłłówną 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1579 • postać: Mikołaja Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzyści i zagrożenia wynikające z zacieśnienia unii dla strony polskiej i litewskiej <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: polonizacja, język ruski • cel namalowania przez Jana Matejkę obrazu <i>Unia lubelska</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonać interpretacji treści obrazu Jana Matejki <i>Unia lubelska</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • groźbę zerwania unii polsko-litewskiej wraz z bezpotomną śmiercią Zygmunta Augusta • różnicę między unią personalną i realną <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia unii lubelskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia unii w Mielniku • wskazać ziemie, które zostały wcielone do Korony przez Zygmunta Augusta 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia drugiego statutu litewskiego • ocenić znaczenie drugiego statutu litewskiego w przygotowaniach do zawarcia unii realnej • przedstawić strukturę narodowościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę zagrożenia ze strony Moskwy dla przyspieszenia prac nad zawarciem unii realnej • wyjaśnić przyczyny sprzeciwu Litwinów wobec planów unii lubelskiej • omówić okoliczności powstania Uniwersytetu Wileńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy unia lubelska była sukcesem czy porażką Zygmunta Augusta?” oraz uzasadnić swoją opinię
Pierwsi władcy elekcyjni na polskim tronie (rozd. 15)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1572, 1573, 1576 • postaci: Henryka Walezego, Stefana Batorego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wolna elekcja (elekcja <i>viritim</i>), artykuły henrykowskie, <i>pacta conventa</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić pierwszych królów elekcyjnych • podać postanowienia zawarte 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1574, 1575 • postaci: Anny Jagiellonki, Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego szlachta wybrała Annę Jagiellonkę na króla Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ wydarzeń we Francji na decyzję Henryka Walezego o opuszczenia Rzeczypospolitej • omówić okoliczności wyboru Anny 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1577–1582, 1578 • postać: Jakuba Uchańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: interreks, konfederacja, sejm konwokacyjny, piechota wybraniecka, Trybunał Koronny • dlaczego czas bezkrólewia był okresem niebezpiecznym dla państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wojny z Moskwą za panowania Stefana Batorego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1576–1577 • postać: Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powody niechęci szlachty do tworzenia piechoty wybranieckiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem • scharakteryzować politykę wewnętrzną i zagraniczną Stefana Batorego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie wolnej elekcji dla systemu demokracji szlacheckiej • mechanizm propagandy politycznej na wolnych elekcjach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić panowanie pierwszych władców elekcyjnych

	<p>w artykułach henrykowskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym były <i>pacta conventa</i> • podać przykłady zobowiązań Henryka Walezego zawartych w <i>pacta conventa</i> 	Jagiellonki na króla Polski	<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie miejsca starć podczas wyprawy Stefana Batorego na Moskwę • wskazać na mapie ziemie przyznane Polsce na mocy rozejmu w Jamie Zapolskim • wyjaśnić przyczyny utworzenia Trybunału Koronnego 	<ul style="list-style-type: none"> • podać przyczyny zawarcia rozejmu w Jamie Zapolskim 	
Gospodarka i społeczeństwo państwa polsko-litewskiego w XVI i na początku XVII w. (rozdz. 16)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wiek, w którym kształtowała się gospodarka folwarczno-pańszczyzniana <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pańszczyzna, folwark, dwór szlachecki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała gospodarka folwarczno-pańszczyzniana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1496 • okres pomyślnej dla Rzeczypospolitej koniunktury na zboże w Europie: poł. XVI – poł. XVII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: koniunktura, monopol, przywiązanie chłopca do ziemi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego zabroniono mieszczanom kupna ziemi oraz obejmowania wyższych urzędów i stanowisk kościelnych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1520 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zbiegostwo, dyby, miasta główne, miasta prywatne, jarmarki, żupy solne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak szlachta zabezpieczała się przed zbiegostwem chłopów • wymienić postanowienia statutu toruńskiego • scharakteryzować pozycję chłopów i mieszczan w społeczeństwie polskim w XVI i na początku XVII w. • wyjaśnić, dlaczego władcy mieli monopol na wydobycie soli 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • regiony Rzeczypospolitej z największą i najmniejszą liczbą miast <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: taksy wojewodzińskie, spław wiślany, lichwiarz, bank pobożności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ handlu na współpracę różnych grup społecznych w XVI i pocz. XVII w. • wyjaśnić, z czego wynikał spadek eksportu zboża 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bogate rodziny mieszczańskie – Bonerów w Krakowie i Loitzów w Gdańsku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: jarmark św. Dominika <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie Gdańsk w XVI w. był uważany za najważniejsze miasto handlowe państwa polsko-litewskiego?” oraz uzasadnić swoje zdanie

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne towary eksportowe państwa polsko-litewskiego w XVI w. 		w Gdańsku w latach 1575–1585	
Europa i Rzeczpospolita w XVII w.					
15. Wojna trzydziestoletnia (rozd. 17)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1618–1648 strony walczące w wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: defenestracja praska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej wyjaśnić, dlaczego cesarscy namiestnicy zostali wyrzuceni przez okno zamku na Hradczanach wymienić najważniejsze skutki wojny trzydziestoletniej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Albrechta von Wallensteina, Gustawa II Adolfa, Ferdynanda II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Unia Ewangelicka (Unia Protestantcka), Liga Katolicka, list majestatyczny, Hradczany, pokój westfalski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację w Rzeszy przed wybuchem wojny trzydziestoletniej wskazać na mapie państwa obozu protestanckiego i ich przeciwników 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1620, 1632 cztery etapy wojny trzydziestoletniej postać: Chrystiana V <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: lisowczycy, łupy wojenne, Palatynat Reński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić skutki pierwszego etapu wojny dla Czechów wyjaśnić, dlaczego Dania przystąpiła do wojny scharakteryzować przyczyny zaangażowania i główne działania wojenne Szwecji wyjaśnić znaczenie bitew pod Białą Górą i Lützen dla przebiegu wojny trzydziestoletniej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1629, 1643 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: straty demograficzne, zapaść gospodarcza, psucie monety <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny zaangażowania politycznego i działania zbrojne Francji w czasie wojny trzydziestoletniej wskazać na mapie decyzje terytorialne pokoju westfalskiego wyjaśnić wpływ wojny trzydziestoletniej na polityczną, społeczną i gospodarczą sytuację w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> przykłady psucia monety przez władców uczestniczących w wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: sekularyzacja polityki zmiany polityczne w Europie po wojnie trzydziestoletniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zająć stanowisko w dyskusji: „Czy słusznie lisowczycy są owiani czarną legendą?” oraz je uzasadnić ocenić rolę Albrechta von Wallensteina i Gustawa II Adolfa w wojnie trzydziestoletniej

Absolutyzm we Francji (rozd. 18)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1661 • postacie: Ludwika XIV, Armanda Richelieu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: absolutyzm, monarchia absolutna, pierwszy minister, Stany Generalne, hugenoci, Król Słońce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić charakterystyczne cechy absolutyzmu francuskiego za rządów Ludwika XIV 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1624, 1628, 1629 • postacie: Ludwika XIII, Marii Medycejskiej, Anny Austriaczki <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: regencja, regent, racja stanu, edykt łaski • wpływ zdobycia twierdzy La Rochelle na ogłoszenie edyktu łaski • przyczyny ograniczenia przywilejów politycznych hugenotów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie edyktu łaski • wyjaśnić przyczyny zaangażowania Francji w konflikt z Habsburgami 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1617–1643, 1642, 1685 • postacie: Jules’a Mazarina, Jeana Baptiste’a Colberta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: merkantylizm, protekcjonizm, szlachta urzędnicza • dlaczego kardynał Richelieu bezwzględnie rozprawił się z opozycją <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować i ocenić politykę merkantylizmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1701–1714 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: generalny kontroler finansów, wojna o sukcesję hiszpańską <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę zagraniczną Francji w drugiej połowie XVII i na początku XVIII w. • rozstrzygnąć, czy słusznie okres od drugiej połowy XVII w. i na początku XVIII w. nazywany jest epoką francuskiej hegemonii w Europie oraz uzasadnić swoje zdanie • wskazać na mapie nabytki terytorialne Francji w XVII w. • wyjaśnić, dlaczego Wersal nazwano „złotą klatką” 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reformy wprowadzone w armii francuskiej w czasie panowania Ludwika XIV <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: muszkiet, dragon, grenadier <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Wersal to oznaka potęgi czy rozrzutności Ludwika XVI?” oraz uzasadnić swoje zdanie
Powstanie monarchii parlamentarnej w Anglii	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1642–1649, 1688, 1689 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1649, 1653 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1603, 1651, 1659, 1679 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1640, 1640–1653, 1641, 1658, 1685 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: spisec prochowy, „papiści”

<p>(rozd. 19)</p>	<ul style="list-style-type: none"> postać: Olivera Cromwella <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna domowa w Anglii, nowa szlachta, chwalebna rewolucja, monarchia parlamentarna, Deklaracja praw dlaczego uchwalono Deklarację praw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wybuchu wojny domowej w Anglii wymienić najważniejsze cechy monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Jakuba I Stuarta, Karol I Stuarta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: purytanie, protestanci nonkonformiści, dyktatura, lord protektor dlaczego hodowla owiec stała się jedną z głównych gałęzi gospodarki w Anglii przyczyny krytyki Kościoła anglikańskiego przez purytanów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sytuację społeczno-wyznaniową i gospodarczą Anglii w początkach XVII w. wymienić przyczyny konfliktu między Stuartami a parlamentem angielskim w XVII w. wskazać na mapie obszar, który w czasie wojny domowej w Anglii znalazł się pod kontrolą parlamentu przedstawić okres dyktatury Cromwella 	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prezbiterianie, independenci, Armia Nowego Wzoru, <i>Habeas corpus act</i>, Akt nawigacyjny znaczenie Aktu nawigacyjnego dla rozwoju gospodarczego Anglii <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego purytanie podzielili się na dwa odłamy opisać przebieg i skutki angielskiej wojny domowej wymienić przyczyny wojny Anglii z Republiką Zjednoczonych Prowincji wyjaśnić, w jaki sposób doszło do powstania monarchii parlamentarnej 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Krótki Parlament, Długi Parlament, Wielkie napomnienie, Petycja praw, Parlament Kadłubowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Armia Nowego Wzoru zyskała opinię jednej z najbardziej nowoczesnych armii w XVII w. omówić rolę Marii II Stuart w objęciu tronu przez Wilhelma III Orańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> przyczyny i konsekwencje wojen Anglii ze Szkocją <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego ustawa <i>Habeas corpus act</i> jest uznana za jeden z fundamentów przyszłej brytyjskiej demokracji
-------------------	---	---	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić prawa uzyskane przez parlament na mocy Deklaracji praw 			
Barok w Europie i w Polsce (rozdz. 20)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> czas występowania baroku w Europie (koniec XVI w. – połowa XVIII w.) postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Rembrandta, Petera Paula Rubensa, Kartezjusza, Johna Locke’a obiekty: kościół Il Gesù w Rzymie, kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie, rzeźba <i>Ekstaza św. Teresy</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: barok, ekspresja, kolumnada, fasada, sarmatyzm, racjonalizm, empiryzm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> podać charakterystyczne cechy baroku 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1568–1584, 1643–1644 postacie: Francesca Borrominiego, Caravaggia, Moliera, Jana Chryzostoma Paska, Thomasa Hobbesa, Isaaca Newtona, Jana Sebastiana Bacha, Georga Friedricha Händla obiekty: kolumnada bazyliki św. Piotra w Rzymie, kościół w Nieświeżu, kolumna Zygmunta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: światłocień, efekt iluzji, dynamizm, portret trumienny, muzyka organowa, pamiętnikarstwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić cechy architektury barokowej przedstawić cechy rzeźby barokowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1668, 1677–1696 postacie: El Greca, Tylmana z Gameren, Francisa Bacona, Johannes Keplera, Jana Heweliusza, Antonia Vivaldiego, Wacława Potockiego obiekty: pałac Ludwika XIV w Wersalu, pałac Peterhof w Petersburgu, pałac króla Jana Sobieskiego w Wilanowie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: manieryzm, barok dworski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać cechy manieryzmu na przykładzie dzieł El Greca porównać pałac w Wersalu z pałacem w Wilanowie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1637 postacie: Diega Velázqueza, Tomasza Dolabelli, Barucha Spinozy, Claudia Monteverdiego, Jeana de La Fontaine’a nowe przyrządy do badań skonstruowane w tym okresie – mikroskop, pompa próżniowa, teleskop zwierciadlany <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: opera, oratorium, kontusz, żupan, pas kontuszowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować strój sarmacki wyjaśnić, jaką rolę odgrywała sztuka barokowa w działaniach Kościoła, dworów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Samuela Twardowskiego, Macieja Kazimierza Sarbiewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kantata, pasja, powieść łotrzykowska znaczenie muzyki kościelnej i dworskiej w dobie baroku <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować twórczość artystów baroku i podać przykłady tworzonych przez nich dzieł architektury, rzeźby, malarstwa, muzyki, literatury przedstawić rolę portretu trumiennego jako źródła historycznego

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić założenia racjonalizmu i empiryzmu • wymienić cechy kultury sarmackiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu tworzono portrety trumienne 		<p>królewskich i magnackich</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne osiągnięcia uczonych doby baroku • scharakteryzować dwa nurty filozofii doby baroku oraz myśl polityczną tej epoki 	
Król, magnateria i szlachta Rzeczypospolitej (rozd. 21)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1587, 1606 • postacie: Zygmunta III Wazy, Mikołaja Zebrzydowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rokosz Zebrzydowskiego, magnateria, oligarchia • powiązania rodzinne Zygmunta III Wazy z Jagiellonami <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przyczyny zawiązania się opozycji przeciw królowi Zygmuntowi III Wazie • wymienić postulaty rokoszan 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Maksymiliana III Habsburga, Jana Zamoyskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: klientelizm, oligarchizacja życia politycznego, wojewoda • przyczyny podwójnej elekcji • rolę Jana Zamoyskiego w konflikcie z królem Zygmuntem III Wazą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić konkurentów Zygmunta Wazy do polskiego tronu • wymienić i scharakteryzować działania dwóch 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1589, 1607 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sejm pacyfikacyjny, monarchia mieszana, regres gospodarczy, stagnacja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polegała monarchia mieszana • wyjaśnić przyczyny regresu gospodarczego w pierwszych dziesięcioleciach XVII w. • wyjaśnić konsekwencje bitwy pod Guzowem • scharakteryzować wzrost znaczenia magnaterii za panowania Zygmunta III Wazy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1605 • postacie: Stanisława Lubomirskiego, Piotra Skargi <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kaznodzieja, stronnictwo popularystów, stronnictwo regalistów, <i>Kazania sejmowe</i> • zjawisko zamykania się stanu społecznego • cel zwołania sejmów w 1605 i 1606 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić wpływ poglądów głoszonych przez Piotra Skargę na 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, przyczyny konfliktu Jana Zamoyskiego z królem • omówić znaczenie magnaterii dla rozwoju kultury w Rzeczypospolitej

		<p>obozów politycznych w czasie elekcji</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić żądania postawione przez Litwinów przysłanemu królowi • przedstawić przyczyny i rezultat bitwy pod Byczyną • wyjaśnić skutki prób wzmocnienia władzy królewskiej przez Zygmunta III Wazę 	<p>i ocenić skutki tego zjawiska</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić zjawisko klientelizmu 	<p>postawę króla Zygmunta III Wazy</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ zmian społeczno-gospodarczych w Rzeczypospolitej w XVII w. na sytuację polityczną kraju • wskazać na mapie Byczynę, Guzów, regiony Rzeczypospolitej, gdzie było najwięcej rezydencji magnackich 	
<p>Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją (rozdz. 22)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1605, 1620, 1621, 1655–1660 • postaci: Władysława IV Wazy, Jana II Kazimierza Wazy, Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: husaria, hetman, potop szwedzki, pospolite ruszenie <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1599, 1626–1629, 1627 • postaci: Augustyna Kordeckiego, Karola X Gustawa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: inkorporacja, Kozacy, paulini, ikona, przeor <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić religijny i propagandowy aspekt obrony Jasnej Góry • wskazać na mapie miejsca bitew stoczonych ze Szwecją i z Turcją 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1600, 1622, 1629, 1635, 1660 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: uniwersał, konfederacja w Tyszowcach, śluby lwowskie, wojna szarpana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wojny ze Szwecją o Inflanty i ujście Wisły • przedstawić postawy Polaków w czasie potopu szwedzkiego • wymienić postanowienia rozejmów i traktatów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1655, 1657 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: lenno, traktat welawsko-bydgoski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować cele polityki zagranicznej Wazów na tronie polskim • ocenić rezultaty wojen stoczonych przez Rzeczypospolitą w pierwszej połowie XVII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Janusza Radziwiłła <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: układ w Kiejdanach • przyczyny zawarcia układu w Kiejdanach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dzieła malarskie, literackie oraz filmy związane tematycznie z wojnami Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Turcją w XVII w.

	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować rolę husarii w bitwie pod Kircholmem wymienić przyczyny wojen ze Szwecją i z Turcją w XVII w. omówić postanowienia pokoju oliwskiego 	w pierwszej połowie XVII w.	<p>zawieranych przez Rzeczpospolitą ze Szwecją</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny, dla których Jan Kazimierz złożył śluby lwowskie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny zawarcia i ocenić postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich dla Rzeczpospolitej 	
<p>Wojny Rzeczpospolitej z Rosją i powstanie Chmielnickiego (rozd. 23)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1604, 1610, 1648, 1667 postacie: Dymitra Samozwańca I, Stanisława Żółkiewskiego, Bohdana Chmielnickiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dymitriada, Kozacy, rozejm w Andruszowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wojny z Rosją w pierwszej połowie XVII w. wyjaśnić znaczenie bitwy pod Kłuszynem przedstawić przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1605, 1606 postacie: Iwana IV Groźnego, Borysa Godunowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wielka smuta, sobór ziemski, carewicz, bojarzy, rejestr kozacki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić przyczyny i skutki kryzysu wewnętrznego w Rosji przedstawić przyczyny udzielenia poparcia Dymitrowi Samozwańcowi przez polskich i litewskich magnatów scharakteryzować rządy Dymitra Samozwańca i ich skutki 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1607–1608, 1609, 1612, 1613, 1618 postacie: Dymitra Samozwańca II, Wasyla II Szujskiego, Michała Romanowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: porohy, Sicz, rozejm w Dywilinie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> okoliczności zamordowania Dymitra Samozwańca I wyjaśnić, jak doszło do drugiej dymitriady wyjaśnić, dlaczego król Władysław nie objął tronu carskiego wskazać na mapie miejsca bitew oraz ziemie przyznane Rzeczpospolitej na 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1649, 1651, 1654, 1654–1667, 1658 postacie: Jeremiego Wiśniowieckiego, Iwana Wyhowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rzeczpospolita Federacją Trojga Narodów, ataman, ugoda w Perejasławiu, ugoda w Hadziaczu, ugoda pod Zborowem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić postanowienia ugody pod Zborowem wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1656, 1660 postać: Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: ugoda cudnowska, osełdec, szarawary, spisa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego zwycięstwo w bitwie pod Cudnowem zostało zaprzepaszczone scharakteryzować uzbrojenie piechoty kozackiej

	<ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia rozejmu w Andruszowie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaką rolę pełnił rejestr kozacki 	<p>mocy rozejmu w Dywilinie</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności zapoczątkowania w Rosji panowania dynastii Romanowów 	<p>w bitwie pod Beresteczkiem nie zostało wykorzystane</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie ugody w Perejaślawiu dla losów Ukrainy omówić główne postanowienia ugody w Hadziaczu przedstawić i pokazać na mapie przebieg wydarzeń i miejsca bitew w czasie powstania Chmielnickiego 	
<p>Kryzys Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w. (rozdz. 24)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1648, 1652 postać: Władysław Sicińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: <i>liberum veto</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób potop szwedzki wpłynął na załamanie gospodarcze kraju wyjaśnić okoliczności użycia <i>liberum veto</i> po raz pierwszy na sejmie walnym 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1665–1666, 1668 postacie: Ludwika Marii, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: elekcja <i>vivente rege</i>, abdykacja, gospodarstwo zagrodnicze, gospodarstwo chałupnicze <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić i wskazać na mapie straty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1658, 1666 postacie: Hieronima Radziejowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konwersja, ksenofobia, sąd sejmowy, anarchia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić skutki polityczne bitwy pod Mątwanami podać przykłady kradzieży dóbr kultury przez Szwedów w XVII w. wyjaśnić, dlaczego sejm podjął decyzję 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: obstrukcja sejmowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny bicia monet nie – pełnowartościowych wyjaśnić, w jaki sposób okres wojen wpłynął na kryzys kultury szlacheckiej ocenić rolę zasady <i>liberum veto</i> w funkcjonowaniu demokracji szlacheckiej ocenić, czy słusznie Hieronima Radziejowskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Jerzy Sebastian Lubomirski jest postacią kontrowersyjną wyjaśnić znaczenie ukazania się pierwszego polskiego <i>Indeksu ksiąg zakazanych</i>

		<p>terytorialne Rzeczypospolitej w XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić stosowanie przez Szwedów zasady „wojna żywi się sama” • wyjaśnić przyczyny wybuchu rokoszu Lubomirskiego • wyjaśnić przyczyny abdykacji Jana Kazimierza Wazy 	<p>o wygnaniu braci polskich</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić wpływ wojen na poziom życia mieszkańców kraju 	<p>uważa się za jednego z największych zdrajców w dziejach Rzeczypospolitej</p>	
<p>Rzeczpospolita w czasach Jana III Sobieskiego (rozd. 25)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1672, 1673, 1683 • postaci: Michała Korybuta Wiśniowieckiego, Jana III Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: haracz, sułtan, wezyr, odsiecz wiedeńska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia traktatu w Buczaczu • pokazać na mapie Podole, Buczacz, Chocim, Wiedeń • wyjaśnić, dlaczego król udał się z odsieczą 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1669 • postaci: Eleonory Habsburg, Karola V Leopolda, Jakuba Sobieskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: czambuł • znaczenie odsieczy wiedeńskiej w dziejach Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do zwycięstwa sił sprzymierzonych w bitwie pod Wiedniem • wyjaśnić, z czego wynikała skuteczność bojowa husarii 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1674, 1676 • postaci: Marysieńki Sobieskiej, Kara Mustafy, Leopolda I Habsburga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozejm w Żurawnie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie zwycięstwa pod Chocimiem dla wyboru na króla Jana Sobieskiego • omówić warunki rozejmu w Żurawnie • wyjaśnić, dlaczego koronacja Jana III Sobieskiego odbyła się dopiero dwa lata po jego elekcji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1684, 1696, 1699 • postaci: Augusta II Mocnego, Krzysztofa Grzymułtowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Liga Święta, lewobrzeżna Ukraina, traktat (pokój) Grzymułtowskiego, pokój w Karłowicach <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie bitew pod Parkanami • wymienić państwa, które zawiązały Ligę Świętą 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1686, 1698 • postać: Feliksa Kazimierza Potockiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego kandydatura Jakuba Sobieskiego na króla Polski nie zyskała akceptacji szlachty • wyjaśnić, czego zażądała Rosja za udział w koalicji antytureckiej • wyjaśnić przyczyny, przebieg i skutki bitwy pod Podhajcami • wymienić dzieła artystyczne, których tematem była wiktoria wiedeńska

	obłożonemu przez Turków Wiedniowi			i wyjaśnić cele polityczne Ligi <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia pokoju Grzymułtowskiego i wskazać na mapie ziemie wymienione w traktacie pokojowym wymienić postanowienia pokoju w Karłowicach i ocenić, czy były one sukcesem Augusta II Mocnego 	
--	-----------------------------------	--	--	---	--

Wiek oświecenia

Oświecenie – epoka przemian (rozd. 27)	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1717, 1783 postacie: Woltera, Josepha i Jacques’a Montgolfier państwo, w którym po raz pierwszy w Europie wprowadzono powszechny obowiązek szkolny Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prawa naturalne, oświecenie, rewolucja naukowa, 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1662, 1666, 1741, 1762 postacie: Monteskiusza, Jeana-Jacques’a Rousseau poglądy głoszone przez Monteskiusza w dziele <i>O duchu praw</i> poglądy głoszone przez Rousseau w dziele <i>Umowa społeczna</i> pierwsze akademie nauk 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> daty: 1751–1765 postacie: Denisa Diderota, Isaaca Newtona, Karola Linneusza, Alessandra Volty, Benjamin Franklina wynalazki i odkrycia epoki oświecenia Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zasady dynamiki, prawo powszechnego ciężenia, piorunochron 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> datę: 1784 postacie: Immanuela Kanta, Mosesa Mendelssohna poglądy głoszone przez Kanta w <i>Krytyce czystego rozumu</i> Uczeń rozumie: <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: teoria poznania, przewrót kopernikański w filozofii, masoneria 	Uczeń zna: <ul style="list-style-type: none"> postacie: Daniela Defoe, Jonathana Swifta Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób literatura odwoływała się do głównych haseł oświecenia
--	---	---	---	---	--

	<p>empiryzm, racjonalizm</p> <ul style="list-style-type: none"> • ideę, zgodnie z którą rozum odwołujący się do doświadczenia jest źródłem wiedzy o człowieku i otaczającym go świecie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne cechy oświecenia • wyjaśnić wpływ wprowadzenia obowiązku szkolnego na spadek analfabetyzmu w społeczeństwie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: umowa społeczna, ateizm, deizm, trójpodział władzy, laicyzacja, Akademia Rysiów, Towarzystwo Królewskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić genezę oświecenia • scharakteryzować zasadę trójpodziału władzy • scharakteryzować poglądy myślicieli oświeceniowych na temat państwa • wyjaśnić przełom w medycynie, który spowodował wprowadzenie szczepionki przeciwko ospie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> w popularyzacji wiedzy • wymienić główne osiągnięcia oświecenia w dziedzinie nauki 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób Immanuel Kant zdefiniował oświecenie • scharakteryzować rolę salonów literackich w propagowaniu haseł oświecenia • wyjaśnić, jaki wpływ na rozwój nauki miały loże masońskie i akademie nauk • wyjaśnić, dlaczego Immanuela Kanta uważa się za sprawcę przewrotu kopernikańskiego w filozofii 	
25. Rewolucja przemysłowa w XVIII w. (rozd. 28)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1769 • postać: Jamesa Watta • zasady działania maszyny parowej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rewolucja przemysłowa, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1712 • postać: Thomasa Newcomena <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rozwój demograficzny • przyczyny spadku liczby urodzeń w XVIII w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1776 • postać: Adama Smitha • poglądy Smitha zawarte w dziele <i>Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów</i> <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: François Quesnaya <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: fizjokratyzm <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób wzrost liczby mieszkańców w miastach wymuszał wprowadzenie zmian w przestrzeni urbanistycznej

	<p>patent, maszyna parowa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jakich dziedzinach gospodarki znalazł zastosowanie wynalazek maszyny parowej wyjaśnić działanie maszyny parowej 	<ul style="list-style-type: none"> wpływ poprawy warunków sanitarnych na spadek śmiertelności <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny rozkwitu demograficznego w XVIII-wiecznej Europie wyjaśnić przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej w Anglii 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: rewolucja agrarna, płodozmian, proces groduzenia, urbanizacja, klasa robotnicza (proletariat), liberalizm ekonomiczny (gospodarczy), „niewidzialna ręka rynku” (wolna konkurencja) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować przemiany w rolnictwie w XVIII w. wyjaśnić negatywne skutki procesu urbanizacji przedstawić poglądy Adama Smitha 	<ul style="list-style-type: none"> wymienić główne założenia fizjokratyzmu wskazać podobieństwa i różnice między fizjokratyzmem a liberalizmem wymienić wynalazki rewolucji przemysłowej i scharakteryzować skutki ich zastosowania 	
<p>Rywalizacja mocarstw europejskich w XVIII w. (rozd. 29)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1709, 1721, 1740–1745 postacie: Piotra I Wielkiego, Karola XII, Augusta II Mocnego rezultat i konsekwencje bitwy pod Połtawą <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wielka wojna północna, pokój w Nystad 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1700, 1702 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: traktat narewski, taktyka spalonej ziemi, twierdza Pietropawłowska, imperator <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić strategiczne znaczenie twierdzy w Narwie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1713, 1742, 1744–1745 postacie: Marii Teresy, Karola VI Habsburga, Fryderyka II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pierwsza wojna śląska, druga wojna śląska, sankcja pragmatyczna, pokój we Wrocławiu <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1756, 1762, 1763 postać: Piotra III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: odwrócenie przymierzy, wojna siedmioletnia (trzecia wojna śląska), cud domu brandenburskiego <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Maria Teresa była uznawana za jedną z najwybitniejszych władczyń epoki wczesnonowożytnej uzasadnić tezę, że o wojnie siedmioletniej możemy mówić jako o pierwszym konflikcie światowym

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny i konsekwencje wielkiej wojny północnej omówić postanowienia pokoju w Nystad 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego bitwę pod Połtawą możemy uważać za jedną z najważniejszych bitew w historii powszechnej omówić rolę Augusta II Mocnego w wielkiej wojnie północnej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny wybuchu pierwszej i drugiej wojny śląskiej wymienić postanowienia pokoju we Wrocławiu omówić konsekwencje pierwszej i drugiej wojny śląskiej wskazać na mapie zasięg terytorialny działań militarnych w trakcie pierwszej i drugiej wojny śląskiej 	<ul style="list-style-type: none"> omówić zmiany, jakie zaszły w armii pruskiej w XVIII w. wyjaśnić przyczyny wybuchu wojny siedmioletniej wyjaśnić, w jaki sposób konflikty zbrojne w XVIII w. wpłynęły na umocnienie pozycji Prus i Rosji na arenie międzynarodowej 	
<p>Sąsiedzi Rzeczypospolitej – Rosja, Prusy i Austria (rozd. 30)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1689–1721, 1762–1796, 1740–1772 postacie: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II Wielkiej, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: absolutyzm oświecony, europeizacja społeczeństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym był absolutyzm oświecony podać przykłady reform 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1701, 1773 postać: Jemieliana Pugaczowa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wielkie poselstwo, powstanie Pugaczowa, grażdanka, dworanie, Senat Rządzący konieczność modernizacji armii przez Piotra I cel podróży Piotra I Wielkiego po Europie Zachodniej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować reformy polityczne oraz społeczno-gospodarcze Piotra I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1765–1780, 1781, 1781–1785 postacie: Fryderyka I, Fryderyka Wilhelma I, Józefa II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: współrzędy, józefinizm, edykt o tolerancji (patent tolerancyjny), gubernie, „król sierżant” co zyskał elektor Fryderyk III, koronując się w Królewcu na króla Prus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Pruskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1713–1740, 1760, 1764, 1787 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: system północny, Rada Państwa, scentralizowana administracja, unifikacja państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób Fryderyk II dążył do odbudowy państwa po wojnie siedmioletniej wyjaśnić, co oznacza sformułowane przez Fryderyka Wielkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1768, 1785 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Nadworna Komisja Edukacyjna, Karta szlachty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić, czy rządy i reformy Fryderyka II oraz Józefa II były zgodne z ideą monarchii oświeconych zająć stanowisko w dyskusji: „Czy Katarzyna II kontynuowała reformy i politykę Piotra I?” oraz

	przeprowadzonych przez Piotra I	<ul style="list-style-type: none"> • omówić rolę Piotra I w budowie rosyjskiej floty • wyjaśnić, dlaczego obcinanie bród wywoływało sprzeciw części społeczeństwa rosyjskiego • wyjaśnić przyczyny wybuchu powstania chłopów w 1773 r. w Rosji • wskazać na mapie obszary przyłączone do Rosji w czasach Piotra I i Katarzyny II 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Fryderyka Wilhelma I nazywano „królem sierżantem” • przedstawić reformy przeprowadzone w monarchii Habsburgów przez Marię Teresę i Józefa II 	stwierdzenie, że „panujący jest pierwszym sługą państwa”	uzasadnić swoje zdanie
Powstanie Stanów Zjednoczonych (rozd. 31)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1776 • postaci: George’a Washingtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: amerykańska wojna o niepodległość (rewolucja amerykańska), Deklaracja niepodległości <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1773, 1787 • postaci: Benjamina Franklina, Thomasa Jeffersona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ”bostońska herbatka” („bostońskie picie herbaty”), opłaty stemplowe, ojcowie założyciele, Kongres, Izba Reprezentantów, Senat, prezydent <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne postanowienia Konstytucji Stanów Zjednoczonych 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1775, 1777 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pierwszy Kongres Kontynentalny, Drugi Kongres Kontynentalny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w których zapisach Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki zostały odzwierciedlone główne idee epoki oświecenia 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1779, 1783 • postać: Jerzego III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: pokój paryski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać udział Polaków w amerykańskiej wojnie o niepodległość • wymienić państwa, które przyłączyły się do konfliktu po stronie kolonii • wymienić postanowienia pokoju paryskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jaki sposób Amerykanie czczą polskich bohaterów rewolucji amerykańskiej

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wojny kolonii z Wielką Brytania • wymienić główne postanowienia Deklaracji niepodległości 	<p>i opisać kompetencje poszczególnych organów władzy</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie kolonie, które weszły w skład Stanów Zjednoczonych Ameryki 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie: Boston, Filadelfię, Savannah, Trenton 	
Rewolucja francuska (rozd. 32)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 14 VII 1789 • postaci: Ludwika XVI, Marii Antoniny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bastylia, Stany Generalne, Wersal, burżuazja, stan trzeci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Ludwik XVI zwołał Stany Generalne • wyjaśnić, dlaczego zdobycie Bastylii jest uważane za początek rewolucji francuskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1789, 1791 • postaci: Emmanuela Josepha Sieyèsa, Marie Josepha de La Fayette’a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Zgromadzenie Narodowe, Zgromadzenie Konstytucyjne (Konstytuanta), Gwardia Narodowa, Deklaracja praw człowieka i obywatela <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować społeczne, gospodarcze i polityczne przyczyny wybuchu rewolucji we Francji • wymienić główne założenia Deklaracji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1792, 1793, 1793–1794 • postaci: Maksymiliana Robespierre’a <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: monarchia konstytucyjna, Zgromadzenie Prawodawcze, dyktatura, gilotyna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować główne założenia konstytucji francuskiej z 1791 r. • wyjaśnić, o co został oskarżony Ludwik XVI • omówić symboliczne znaczenie, jakie miało dla rewolucjonistów ścięcie Ludwika XVI 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1795, 1795–1799 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Istota Najwyższa, przewrót termidoriański, dyktariat, Rada Pięciuset, Rada Starszych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić reakcję międzynarodową na sytuację we Francji • wyjaśnić, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego • omówić skutki rewolucji francuskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Olympe de Gouges <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Deklaracja praw kobiety i obywatelki <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić stwierdzenie Dantona, że „rewolucja, jak Saturn, pożera własne dzieci” • wyjaśnić znaczenie rewolucji francuskiej w dziejach Europy

		<p>praw człowieka i obywatela</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać punkty Deklaracji praw człowieka i obywatela odwołujące się do głównych haseł oświecenia wymienić symbole rewolucji francuskiej 			
Rzeczpospolita w XVIII w.					
Rzeczpospolita w czasach saskich (rozd. 34)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1697, 1733 postacie: Augusta II Mocnego, Augusta III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: podwójna elekcja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze przejawy kryzysu wewnętrznego Rzeczpospolitej za rządów Sasów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1704, 1709, 1717 postać: Stanisława Leszczyńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: koterie, konfederacja sandomierska, sejm niemy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić okoliczności objęcia tronu przez Stanisława Leszczyńskiego scharakteryzować sytuację polityczną w Rzeczpospolitej w czasie wielkiej wojny północnej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1702, 1715, 1720 postać: Michała Radziejowskiego rezultat i konsekwencje bitwy pod Kliszowem <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: konfederacja tarnogrodzka, konfederacja generalna, pogłówny, układ w Poczdamie znaczenie bitwy pod Kliszowem dla działań w czasie wielkiej wojny północnej na terenie Rzeczpospolitej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować skutki społeczne i gospodarcze udziału Rzeczpospolitej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1732, 1740 postacie: Stanisława Ledóchowskiego, Michała Fryderyka Czartoryskiego, Jana Klemensa Branickiego, Karola Stanisława Radziwiłła, Stanisława Konarskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: hiberna, wojna o sukcesję polską, Familia, republikanci, pijarzy, Collegium Nobilium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować programy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Henryka Brühla główne tezy zawarte w traktatach politycznych <i>Głos wolny wolność ubezpieczający</i>, <i>O skutecznym rad sposobie</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dobra stołowe, Kamera <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić działalność polityczną Stanisława Leszczyńskiego w okresie wojny północnej

		<ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia sejmu niemego podać przyczyny redukcji liczby wojska w Rzeczpospolitej uchwalonej na sejmie niemym 	<p>w wielkiej wojny północnej</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak odbywała się ingerencja obcych państw w wewnętrzne sprawy Rzeczpospolitej w czasach saskich 	<p>stronnictw politycznych, które działały w okresie panowania Augusta III</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegała reforma szkolnictwa opracowana przez Stanisława Konarskiego 	
I rozbiór Rzeczpospolitej (rozd. 35)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1764, 1772 postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Rejtana, Katarzyny II Wielkiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: sejm konwokacyjny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności wyboru na króla Stanisława Augusta Poniatowskiego wymienić uczestników I rozbioru Rzeczpospolitej wskazać na mapie ziemie utracone przez 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1767, 1768–1772 postacie: Nikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dysydenci, konfederacje dysydenckie, prawa kardynalne, konfederacja barska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić prawa kardynalne podać przyczyny zawiązania konfederacji barskiej przedstawić postulaty konfederatów wskazać na mapie obszary objęte walką zbrojną w czasie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1773–1775 postać: Adama Ponińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sejm rozbiorowy, Rada Nieustająca <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia sejmu rozbiorowego scharakteryzować postawę posłów podczas obrad sejmu rozbiorowego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Michała Hieronima Radziwiłła, Ottona Magnusa von Stackelberga <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: departament <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozstrzygnąć, czy prawa kardynalne wzmocniały czy osłabiały państwo, oraz uzasadnić swoją opinię wyjaśnić wizję artystyczną sejmu rozbiorowego stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Rejtan. Upadek Polski</i> 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Samuela Korsaka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić postawę Tadeusza Rejtana na sejmie rozbiorowym

	Rzeczpospolitą w wyniku I rozbioru	wojny domowej 1768–1772 <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę Rosji w elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego 			
Kultura oświecenia w czasach stanisławowskich (rozd. 36)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1765, 1773 • postacie: Hugona Kołłątaja, Ignacego Krasickiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czasy stanisławowskie, Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej (KEN) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego król utworzył Szkołę Rycerską • wyjaśnić, w jakim celu została powołana Komisja Edukacji Narodowej • podać przykłady obiektów w Warszawie związanych z królem Stanisławem Augustem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1765–1785, 1770 • postacie: Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Franciszka Bohomolca, Ignacego Potockiego • zna tytuły prasy wychodzącej w czasach stanisławowskich – „Monitor”, „Zabawy Przyjemne i Pożyteczne” <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: obiady czwartkowe, Teatr Narodowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego obiady czwartkowe zwane były „obiadami rozumnymi” • podać miejsca, w których odbywały się obiady czwartkowe 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1775 • postacie: Grzegorza Piramowicza, Adama Naruszewicza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić strukturę instytucji oświatowych, których pracę miała nadzorować Komisja Edukacji Narodowej • wyjaśnić, w jakim celu powstało Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych • wskazać przeszkody, które utrudniały pracę Komisji Edukacji Narodowej • wskazać różnicę między obiadami czwartkowymi i spotkaniami w salonach literackich Europy Zachodniej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1788–1793 • postacie: Bernarda Bellotta (Canaletta), Marcella Bacciarellego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: styl stanisławowski, Łazienki Królewskie, weduty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić dzieła Bernarda Bellotta oraz Marcella Bacciarellego powstałe w Polsce • przedstawić rolę mecenatu Stanisława Augusta Poniatowskiego w ożywieniu kultury XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej • wskazać elementy stylu stanisławowskiego na przykładzie pałacu Na Wyspie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Biblioteka Załuskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Wojciecha Bogusławskiego nazwano ojcem polskiego teatru i polskim Molierem • przedstawić dorobek kulturalny Rzeczypospolitej za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego • wyjaśnić, w jaki sposób historycy mogą wykorzystać malarstwo Bernarda Bellotta do badań nad historią Warszawy

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę pełniła publicystyka w czasach stanisławowskich 	<ul style="list-style-type: none"> • omówić tematykę pierwszych sztuk teatralnych w Polsce • omówić zadania, które stawiała nauczycielom Komisja Edukacji Narodowej 			
Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja (rozdz. 37)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1791, 1793 • postacie: Hugona Kołłątaja, Stanisława Staszica <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Konstytucja 3 maja, Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), kadencja sejmu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić postanowienia Konstytucji 3 maja • wyjaśnić, jak doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej • wskazać na mapie ziemie utracone przez Rzeczypospolitą w II rozbiorze • wyjaśnić, dlaczego Austria nie uczestniczyła w II rozbiorze Rzeczypospolitej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1788–1792, 1789 • postacie: Stanisław Małachowski, Jana Dekerta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reforma skarbowo-wojskowa, sejm skonfederowany, unifikacja, Straż Praw, jurysdykcja, czarna procesja, ustawa o miastach królewskich, ustawa rządowa, gołota (nieposesjonaci), instrukcje poselskie, ustawa o reformie sejmików <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego część szlachty była przeciwna reformom dotyczącym miast i mieszczaństwa • wyjaśnić cel zorganizowania czarnej procesji 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1792 • postacie: Stanisława Kostki Potockiego, Ignacego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Michała Poniatowskiego, Jacka Małachowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stronnictwo patriotyczne (republikańskie), stronnictwo hetmańskie, stronnictwo królewskie (dworskie), ofiara dziesiątego grosza, konfederacja targowicka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sytuację międzynarodową w przededniu Sejmu Wielkiego • wyjaśnić trudności, jakie napotymano przy realizacji reformy skarbowo-wojskowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Józefa Poniatowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: aklamacja, diariusz, Order Virtuti Militari <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego przeciwnicy Konstytucji 3 maja uważali, że była ona zamachem stanu • omówić przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja • wyjaśnić, dlaczego król Stanisław August przystąpił do konfederacji targowickiej • wskazać na mapie Zieleńce i Dubienkę • ocenić postawę szlachty w trakcie sejmów rozbiorowych w 1793 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Stanisława Bielińskiego, Jakoba Johanna Sieversa, Ludwiga Heinricha Buchholtza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wizję artystyczną stworzoną przez Jana Matejkę na obrazie <i>Konstytucja 3 maja 1791 r.</i> • ocenić, czy postanowienia Konstytucji 3 maja były zgodne z ideami oświecenia

		<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować reformy Sejmu Wielkiego 	<ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować programy i działalność stronnictw na Sejmie Wielkim 		
<p>Insurekcja kościuszkowska i III rozbiór Rzeczypospolitej (rozdz. 38)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1794, 1795 postacie: Tadeusza Kościuszki, Wojciecha Bartosa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: insurekcja, naczelnik siły zbrojnej narodowej, kosynierzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do wybuchu powstania kościuszkowskiego omówić przebieg bitwy pod Raławicami podać przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego wskazać na mapie ziemie, które utraciła Rzeczypospolita w III rozbiórze 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Uniwersał połaniecki, klub jakobinów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia Uniwersału połanieckiego i wyjaśnić, w jaki sposób zmienił on sytuację chłopów omówić przebieg wydarzeń w Warszawie i Wilnie w czasie insurekcji kościuszkowskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Antoniego Madalińskiego, Aleksandra Suworowa, Ignacego Zakrzewskiego, Józefa Zabięły, Józefa Ankwicza, Józefa Kazimierza Kossakowskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Rada Zastępcza Tymczasowa, Sąd Najwyższy Kryminalny, rzeź Pragi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować nastroje polityczne wśród mieszkańców stolicy i podejmowane przez nich działania omówić przebieg wydarzeń w czasie powstania kościuszkowskiego z uwzględnieniem najważniejszych bitew wskazać na mapie Raławice, Szczekociny, Połaniec, 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Ignacego Działyńskiego, Jędrzeja Kapostasa, Józefa Wybickiego, Józefa Pawlikowskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego Prusy przystąpiły do tłumienia insurekcji scharakteryzować przyczyny klęski powstania kościuszkowskiego, uwzględniając ich aspekt polityczny, społeczny i militarny ocenić straty terytorialne i ludnościowe, jakie poniosła Rzeczypospolitej na rzecz Rosji, Austrii i Prus w wyniku III rozbioru 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1798 postacie: Osipa Igelströma, Aleksandra Tormasowa, Iwana Fersena, Tomasz Wawrzeckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: konwencja petersburska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia konwencji petersburskiej ocenić panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego ocenić postawę i dokonania Tadeusza Kościuszki

Epoka napoleońska

<p>System napoleoński w Europie (rozd. 40)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1799, 1804, 1807 • postacie: Napoleona Bonaparte, Józefiny <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pierwszy konsul, referendum, cesarz Francuzów, Kodeks Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do wprowadzenia konsulatu we Francji • wyjaśnić okoliczności, w których doszło do koronacji cesarskiej Napoleona • wymienić główne postanowienia Kodeksu Napoleona • wymienić postanowienia pokoju w Tylży 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1805, 1806 • postacie: Aleksandra I, Franciszka II, Fryderyka Wilhelma III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zamach 18 brumaire'a, bitwa trzech cesarzy, Związek Reński, protektorat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić skutki bitwy pod Austerlitz • wyjaśnić, w jakim celu utworzono Związek Reński • wymienić główne państwa należące do Związku Reńskiego • wskazać na mapie Trafalgar, Austerlitz, Jenę, Auerstedt, Iławę Pruską, Frydland, Tylżę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1800, 1801 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bank Francji, „szlachta zasług”, konkordat <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować politykę wewnętrzną Napoleona • wymienić postanowienia konkordatu podpisanego przez Napoleona ze Stolicą Apostolską 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: system napoleoński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego doszło do wybuchu walk w Hiszpanii i Portugalii • wyjaśnić, jak funkcjonował system napoleoński w Europie • wymienić państwa zależne od Francji oraz takie, na których tronach zasiedli członkowie rodziny Napoleona • wskazać na mapie wąwóz Somosierra 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozstrzygnąć, czy Napoleon Bonaparte słusznie jest nazywany grabarzem rewolucji francuskiej, oraz uzasadnić swoją opinię • wyjaśnić znaczenie szarzy polskich szwoleżerów w wąwozie Somosierra dla kampanii Napoleona w Hiszpanii i dla polskiej tradycji walki o niepodległość
<p>Legiony Polskie we Włoszech</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1797 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1802 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Armia Renu 	<p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p>

(rozd. 41)	<ul style="list-style-type: none"> postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego słowa <i>Pieśni Legionów Polskich</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: <i>Pieśń Legionów Polskich</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego doszło do powstania Legionów Polskich we Włoszech wyjaśnić znaczenie <i>Pieśni Legionów Polskich</i> w budzeniu ducha patriotycznego wielu pokoleń Polaków 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dezercja, półbrygady, legie, bataliony, Republika Lombardzka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia porozumienia z Republiką Lombardzką w sprawie utworzenia Legionów Polskich wyjaśnić, dlaczego doszło do rozwiązania Legionów Polskich wyjaśnić, dlaczego polscy legioniści zostali wysłani na Santo Domingo wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych z udziałem Legionów Polskich 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić polskie, włoskie i francuskie elementy umundurowania żołnierzy Legionów Polskich we Włoszech opisać sytuację legionistów na Santo Domingo wyjaśnić przyczyny wysokiej śmiertelności legionistów na Santo Domingo 	<ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Legia Honorowa, korpus posiłkowy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić stosunek Napoleona do polskich jednostek wojskowych walczących u jego boku 	<ul style="list-style-type: none"> daty: 1796–1797, 1806, 1808 postać: Waleriana Działoszyckiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Zgromadzenie Centralne (Centralizacja Lwowska), Legia Polsko-Włoska, Legia Nadwiślańska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sytuację polskich środowisk niepodległościowych po III rozbiorze
Księstwo Warszawskie (rozd. 42)	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1807, 1815 postacie: Józefa Poniatowskiego, Fryderyka Augusta I <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: sprawa polska, Księstwo Warszawskie, Wolne Miasto 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1806–1807, 1809, 1812 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: wojna austriacko-francuska, pokój w Schönbrunn, Nowa Galicja, Wielka Armia, Komisja Rządząca, Rada Stanu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1813 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: bitwa narodów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na jakich aktach prawnych była wzorowana konstytucja 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: kontrybucja, Rada Najwyższa Tymczasowa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację społeczno-gospodarczą 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, dlaczego postawa księcia Józefa Poniatowskiego stała się symbolem żołnierskiego męstwa i honoru ocenić stosunek Napoleona do sprawy polskiej

	<p>Gdańsk, kongres wiedeński</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić główne postanowienia pokoju w Tylży dotyczące ziem polskich wskazać na mapie terytorium Księstwa Warszawskiego w 1807 i 1809 r. wyjaśnić przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić postanowienia konstytucji Księstwa Warszawskiego omówić znaczenie bitwy pod Raszynem dla wojny 1809 r. wskazać na mapie ziemie przyłączone do Księstwa Warszawskiego w 1809 r. scharakteryzować udział żołnierzy polskich w kampanii napoleońskiej 1812 r. 	<p>Księstwa Warszawskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić udział żołnierzy polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego w bitwie pod Lipskiem rozstrzygnąć, czy Polacy byli najwierniejszymi sojusznikami Napoleona, i uzasadnić swoje zdanie 	<p>Księstwa Warszawskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co znaczyło powiedzenie, że w Księstwie Warszawskim „chłopom zdjęto kajdany z nóg wraz z butami” 	
<p>Upadek Napoleona (rozdz. 43)</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1812, 1815 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Wielka Armia, taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, bitwa pod Waterloo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do klęski wyprawy Napoleona na Moskwę wyjaśnić, w jakich okolicznościach doszło do upadku Napoleona 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1814 postać: Ludwika XVIII <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Mały Kapral, szósta koalicja antyfrancuska, bitwa narodów, pokój paryski z 1814 r. <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na klęskę Napoleona w Rosji miały warunki pogodowe wyjaśnić, dlaczego zdobycie Moskwy 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1 III 1815 – 18 VI 1815 postacie: Arthura Wellesleya (lorda Wellingtona), Gebharda Blüchera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Karta konstytucyjna, sto dni Napoleona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jakie nastroje w społeczeństwie francuskim wywołał powrót z emigracji Ludwika XVIII, starej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1821 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> omówić znaczenie bitwy pod Waterloo w dziejach Francji i Europy wyjaśnić, w jakich okolicznościach zmarł Napoleon Bonaparte wymienić pozytywne skutki epoki napoleońskiej dla Europy wskazać na mapie Wyspę Świętej Heleny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić postać Napoleona I i przedstawić jej znaczenie w dziejach Europy

		<p>przez Napoleona nie przyniosło sukcesu całej wyprawie do Rosji</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować skutki wyprawy Napoleona do Rosji • wskazać na mapie miejsca walk Wielkiej Armii w 1812 r. i trasę jej odwrotu • scharakteryzować zmiany w sytuacji międzynarodowej w 1813 r. • omówić postanowienia pokoju zawartego w Paryżu w 1814 r. 	<p>arystokracji i duchowieństwa katolickiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powrotu Napoleona do Paryża • omówić przyczyny klęski armii francuskiej pod Waterloo • wskazać na mapie wyspę Elbę, trasę powrotu Napoleona do Paryża, Waterloo 		
--	--	--	--	--	--